GUY DE MAUPASSANT

Vagabondul

Traducere și prefață de
LUCIA DEMETRIUS

Editura INTEGRAL

GUY DE MAUPASSANT
Vagabondul

UN MARE SCRIITOR

Guy de Maupassant (1850—1893) este o glorie a literaturii franceze şi universale. A scris peste 260 de nuvele şi romanele „O viaţă“ „Pierre si Jean“, „Bel-Ami“, „Tare ca moartea˝, „Mont-Oriol˝. A trăit puţin, dar foarte intens.

A fost un bărbat frumos şi robust, un aristocrat bogat, cu un talent literar deosebit, şlefuit sub directa îndrumare a lui Gustave Flaubert, prietenul din copilărie al mamei sale. A avut şi un frate, Herve, care s-a sinucis nebun, la vîrsta de 33 de ani. Guy şi-a încheiat destinul intr-un mod asemănător. Excesele erotice şi drogurile au declanşat şi în el resorturile ascunse ale unei premature decrepitudini. După mai multe crize depresive, în ianuarie 1892, îşi taie beregata cu un coup-papier, apoi timp de 18 luni se zbate inconştient în cămaşa de forţă. Moare în ziua de 6 iulie 1893, lăsînd în urma în urma sa o comoară literară născută din chin şi repede trecătoare fericire. Editura „IN-TEGRAL˝ oferă cititorilor de azi cîteva din capodoperele sale, în traduceri de excepţie.

EDITURA „INTEGRAL**
Citiţi cărţile apărate la editura „INTEGRAL", care a luat naştere din iniţiativa unor personalităţi ale culturii româneşti contemporane.

PEEFAŢA

Guy de Maupassant - nuvelist

Romancier şi nuvelist, Guy de Maupassant a scris şi versuri, mai puţin cunoscute şi nereeditate. Versurile lui semănau cu altele scrise în acelaşi timp sau înainte, poate nici romanele nu sînt întru totul originale - să nu uităm că înaintea lui au scris Balzac şi Flaubert -, dar nuvelele rămîn neîntrecute de alte nuvele. Felul concis în care Maupassant prinde un mediu, o epocă, închide o acţiune dramatică sau comică, care relevă un caracter sau mai multe în câteva trăsături de condei, sînt unice. Nici o nuvelă sau schiţă fără acţiune, fără şoc, fără ecou, dincolo de mica ei anecdotă. Numai Cehov a izbutit a- ceastă artă de a cuprinde în puţine pagini o lume întreagă cu concepţiile ei cu legile, superstiţiile şi credinţele ei.

Nuvela „Vagabondul", scrisă în urmă cu 103 ani, întruneşte la superlativ toate calităţile literare deosebite enuntate mai sus. Eroul, un tînăr dulgher, devenit „vagabond" fără voie, este atît de viu şi sugestiv prezentat, incit, luînd cunostinţă cu cele cîteva secvenţe din biografia lui, ai impresia ca urmăreşti un film captivant, cu scene şocante, de neuitat, care ţi se intiparesc în minte şi te fac să-ţi pui întrebare ; pînă unde se poate extinde indiferenţa omului faţă de om ?

Guy de Maupassant a văzut oamenii cu luciditate, nu cu cruzime, le-a descoperit calităţile şi defectele. Nu s-a sfiit să-i arate lumii aşa cum îi văzuse el. Şi cu ură, şi cu dragoste a înfăţişat o galerie întreagă de tipuri, de la cele mai umile, pînă la cele mai nobile. Caractere nobile, nu titluri de nobleţe. Pescari, prostituate, false contese, doamne de salon, bătrîne răzbunătoare din Corsica sau de aiurea, fete încă naive (ca Yvette), căruţaşi beţivi, patroni de cîrciumi sau bordeluri, femei rele din inconştienţă şi instinct, preoţi afacerişti sau credincioşi si oneşti, dementi, înflăcăraţi patrioţi si patriote.

Acest mare scriitor a văzut dincolo de oameni, şi prin ei, natura. Un peisaj descris de el nu se uită niciodată. Pădurile lui Maupapassant şi, mai ales, apele descrise de el, marea, lacurile, riurile, te cuceresc prin firescul descrierii, prin viaţa lor, la care autorul e atît de sensibil. Fără inutile flori de stil, Maupassant e mai poet în proza lui decît a fost vreodată în versuri. De altfel, Maupassant e pretutindeni, atît în romane, cît şi în nuvele, simplu, neîncărcat, iar prin aceasta cuceritor. Linia morală spre care îşi îndreaptă cititorul nu e subliniată cu creionul roşu, reiese din

text, din atitudinea scriitorului faţă de mârşăviile sau umilinţele pe care le înfăţişează. Aş îndrăzni să spun că Maupassant era plin de milă faţă de făptura omenească, schiloadă sau întreagă sufleteşte. Intr-o lume plină de suferinţe, făptura omenească e datoare să-şi asume suferinţa pentru a-şi păstra, nealterată, demnitatea.

LUCIA DEMETRIUS

16 noiembrie 1990

VAGABONDUL

Umbla de patruzeci de zile, căutînd pretutindeni de lucru. Plecase din locul lui de baştină, Ville-Avaray, din departamentul La Manche, pentru că nu se găsea de lucru. Era dulgher, avea douăzeci şi şapte de ani, era băiat serios, harnic şi rămăsese două luni pe spinarea familiei, el, fiul cel mai mare, nemaiavînd altceva de făcut în şomajul general decât să-şi încrucişeze braţele puternice. In casă era din ce în ce mai puţină pîine ; cele două surori ale lui se duceau să lucreze cu ziua, dar cîştigau puţin ; iar el, pentru că n-avea nimic de făcut şi mînca ciorba celorlalţi.

Atunci ceruse informaţii la primărie ; secretarul îi răspunse că se găsea de lucru în centrul ţării.

Plecase, înarmat cu hîrtii şi certificate, cu şapte franci în buzunar şi cu o legătură pe băţ,o legătură făcută dintr-o basma albastră, în care se aflau o pereche de pantofi de schimb, nişte pantaloni şi o cămaşă.

Mersese fără odihnă, zile şi nopţi întregi, pe drumuri nesfîrşite, sub arşiţa soarelui şi pe ploaie, fără să ajungă niciodată în ţinutul acela tainic în care muncitorii găsesc de lucru.

Întîi se încăpăţînase socotind că nu trebuie să lucreze decît dulgherie, de vreme ce era dulgher. Dar, pe toate şantierele la care se prezentase, i se răspunse că tocmai se concediaseră oameni din lipsă de comenzi, aşa că se hotări, ajungînd la fundul pungii, să facă orice treabă i s-ar ivi în drum.

Lucră deci întîi la terasamente, pe urmă ca grăjdar, apoi ca pietrar ; tăie lemne, curăţă pomii de crăci, săpă o fîntînă, amestecă mortar, legă buşteni, păzi caprele pe un munte, toate astea pentru cîţiva gologani, pentru că nu căpăta decît rareori lucru pe două-trei zile, şi atunci numai cerînd un preţ mic, care momea zgîrcenia patronilor şi a ţăranilor.

Acum, de o săptămînă, nu mai găsea nimic, nu mai avea nimic, şi mînca numai cîte o fărîmă de pîine din mila femeilor pe care le ruga pe prag, cînd trecea de-a lungul uliţelor.

Se însera. Jacques Randel, zdrobit de oboseală, cu picioarele frînte, cu burta goală, cu disperarea în suflet, mergea desculţ pe iarba de pe marginea drumului, pentru că îşi cruţa ultima pereche de pantofi — cealaltă nu mai exista demult. Era într-o sîmbătă, către sfîrşitul toamnei. Nori cenuşii se rostogoleau sub cer, grei si iuţi, împinşi de răbufnirile vîntului care şuiera în copaci. Se simţea că va ploua în curînd. Cîmpul era pustiu acum, în asfinţit, în ajunul duminicii. Din loc în loc, pe ogoare, se ridicau, asemeni unor ciuperci galbene, monstruoase, clăi de paie rămase de la treierat ; pămîntul părea gol, semănat cum era pentru anul vuitor.

Lui Randel îi era foame, o foame de animal, o foame ca aceea care face lupii să se repeadă la oameni. Istovit, îşi întindea mult picioarele ca să facă mai puţini paşi şi, cu capul greu, cu sîngele zvîcnindu-i în tîmple, cu ochi înroşiţi, cu gura uscată, îşi strîngea băţul în mină, cu o poftă nelămurită de a pocni din răsputeri primul trecător pe care l-ar fi întîlnit întorcîndu-se spre casă, ca să-şi mănînce supa.

Se uita spre marginea drumului, avind în ochi imaginea cartofilor dezgropaţi, rămaşi pe pămîntul răscolit. Dacă ar fi găsit cîţiva, ar fi adunat vreascuri, ar fi făcut un foc mic în şant şi s-ar fi săturat foarte bine, zău, cu cartofii călduţi; rotunzi, pe

care mai întîi i-ar fi ţinut, fierbinţi, în mîinile îngheţate.

Dar le trecuse timpul şi Randel trebui, ca în ajun, să roadă o sfeclă crudă, smulsă dintr-o brazdă.

De două zile vorbea tare, lungind pasul, urmărit de aceleaşi gînduri. Pînă atunci, nu se gîndise adunîndu-şi toate minţile, toate posibilităţile lui reduse, la meseria lui. Acum însă, oboseala, goana necontenită după lucrul care nu era de găsit, refuzurile, răstelile, nopţile petrecute pe iarbă, foamea, dispreţul pentru vagabond pe care le simţea la cei legaţi de locul lor, întrebarea care i se punea zilnic : ,,De ce n-ai rămas acasă ?“, supărarea de a nu-şi putea întrebuinţa braţele harnice pe care le simţea pline de putere, amintirea rudelor rămase acasă şi care nici ele n-aveau nici un ban îl umpleau treptat de o furie înceată, adunată o zi după alta, în fiecare ceas, în fiecare minut, care-i scăpa, fără vrere, în fraze scurte ameninţătoare.

Pocnindu-Se de pietrele care se rostogoleau sub picioarele lui goale bombănea : „Ce ticăloşi ... ce ticăloşie .. . porcii. .. lasă să moară de foame un om ... un dulgher ... porcii... nici doi gologani. . nici doi gologani. . . uite că plouă . . . porcii ! .. . “

Il revolta nedreptatea sorţii şi se supăra pe oameni, pe toţi oamenii, pentru că firea mama cea oarbă, e strîmbă, crudă şi vicleană.

Repeta, cu dinţii strînşi : „Porcii !“, privind fumul subţire care ieşea din acoperişuri, la ora asta a cinei. Şi fără să se gîndească la cealaltă nedreptate, omenească de data asta, care se numeşte violenţă şi furt, avea poftă să intre în una din aceste case, să ucidă locuitorii şi să se aşeze la masă în locul lor.

Îşi spunea : „Nu mai am dreptul să trăiesc acum . . . de vreme ce mă lasă să crăp de foame ... şi eu nu cer decît să muncesc . .. porcii!“ Suferinţa mădularelor, suferinţa burţii, suferinţa inimii i se suiau la cap ca o beţie primejdioasă, şi-i zămisleau în minte o idee simplă ; „Am dreptul să trăiesc, de vreme ce respir, de vreme ce aerul e al tuturor. Va să zică ei n-au dreptul să mă lase fără pîine !“

Ploaia cădea măruntă, deasă, îngheţată. Se opri şi îngînă : „Ticăloşii. .. încă o lună de drum pînă să ajung acasă .. .“. In adevăr, acum se întorcea acasă, înţelegînd că mai curînd a- vea să găsească de lucru, apucîndu-se de orice, în oraşul în care se născuse, în care era cunoscut; decît pe drumurile pe care toată lumea îl privea bănuitor.

Dacă nu mai mergea dulgheritul, avea să se facă salahor, să lucreze la pregătirea tencuielii, la terasamente, la spart piatră. Chiar dacă n-avea să cîştige decît un franc pe zi, tot ar avea ce mînca.

Işi înnodă în jurul gîtului ceea ce-i rămăsese din ultima batistă, ca să nu-i intre apa rece pe spate şi pe piept. Dar simţi curînd că ploaia îl pătrundea prin pînza subţire a hainelor, şi aruncă în jurul lui o privire înspăimîntată, de făptură pierdută care nu mai ştie unde să-şi ascundă trupul, unde să-şi pună capul, care n-are nici un adăpost pe lume.

Noaptea venea, acoperind cîmpia cu întuneric. Zări departe, pe un imaş, o pată întunecată pe iarbă, o vacă. Sări peste şanţul drumului şi se îndreptă către ea fără să-şi dea prea bine seama ce face.

Cînd se află lingă ea, vaca îşi ridcă capul mare, şi el gîndi : „Dacă cel puţin aş avea o oală, aş putea bea puţin lapte“.

Se uită la vacă ; şi vaca se uita la el ; apoi, deodată, îi trase un picior în coaste şi strigă : „Sus !"

Vita se ridică încet, lăsînd să-i atîrne ugerul greu sub ea. Atunci omul se culcă pe spate, între picioarele vitei, şi bău îndelung, îndelung, apăsînd cu amîndouă mîinile ugerul umflat, cald, care mirosea a staul. Bău cît lapte se afla în izvorul acela viu.

Dar ploaia îngheţată cădea şi mai deasă, şi întreaga cîmpie deşartă nu-i arăta nici o putinţă de adăpostire. Ii era frig ; se uita la o lumină care strălucea între copaci, la ferestrele unei case.

Vaca se culcase la loc, greoi. Se aşează lîngă ea, mîngîind-o pe cap, recunoscător că fusese hrănit. Răsuflarea grea şi fierbinte a vitei, răsuflarea care-i ieşea pe nări ca două şuvoaie de abur în aerul serii trecea peste obrazul muncitorului. Omul îngînă :

— Ţie nu ţi-e frig acolo.

Işi plimba mîinile pe pieptul ei, de-a lungul picioarelor vitei, ca să găsească un pic de căldură. Şi îi veni în gînd să se culce şi să-şi petreacă noaptea lîngă pîntecele acela cald. îşi căută locul ca să se aşeze bine şi-şi puse fruntea tocmai pe ugerul puternic, care îl alăptase mai înainte. Apoi, fărîmat de oboseală cum era, adormi pe loc.

Se trezi însă de cîteva ori cu spatele sau cu pîntecul îngheţat, după cum se lipise, cu unul sau cu celălalt, de animal; se întorcea ca să-si încălzească şi să-şi usuce partea de trup care-i

rămăsese în aerul nopţii ; şi adormea la loc, copleşit de somn.

Cîntecul cocoşului îl ridică în picioare. Zorile erau aproape ; nu mai ploua, cerul era senin.

Vaca se odihnea cu botul în pămînt; se aplecă rezemîndu-se în mîini ca să-i sărute nara mare de carne umedă şi-i spuse :

— Rămas bun, frumoaso ... pe altădată . . . Eşti o vită bună . . . Rămas bun . . .

Apoi îşi puse pantofii şi plecă.

Merse două ceasuri drept înainte, pe acelaşi drum ; dar îl năpădi o oboseală atît de mare, încît se aşeză pe iarbă.

Se făcuse ziuă ; clopotele bisericilor sunau, bărbaţi cu cămăşi albastre, femei cu bonete albe începeau să treacă pe drumuri , fie pe jos, fie în căruţe, îndreptîndu-se către satele vecine, să-şi petreacă duminica la prieteni, la rude.

Un ţăran gras care mîna in faţa lui vreo douăzeci de berbeci ce behăiau neliniştiţi, păziţi de un cîine iute, trecu pe drum.

— N-ai cumva de lucru pentru un muncitor care moare de foame? întrebă el.

Celălalt răspunse arunncîd o privire rea asupra vagabondului:

— N-am de lucru pentru oamenii pe care-i intilnesc pe drum.

Dulgherul se întoarse şi se aşează în şanţul lui.

Aşteaptă vreme îndelungată, privind cum trec ţăranii prin faţa lui, aşteptînd să vadă un chip bun, un chip compătimitor, ca să-i facă aceeaşi rugăminte.

Alese un fel de tîrgoveţ, îmbrăcat cu o redingotă, care purta un lanţ de aur pe pintece. Ii vorbi :

— Caut de lucru de două luni. Nu găsesc nimic. Nu mai am un ban în buzunar.

Acel tîrgoveţ pe jumătate îi răspunse :

— Ar fi trebuit să citeşti avizul care e afişat la intrarea în sat. Cerşetoria e oprită pe teritoriul acestei comune. Află că eu sînt primarul şi că dacă n-o ştergi iute, pun să te aresteze.

Randel, care începea să clocotească de furie, şopti :

— Pune să mă aresteze dacă vrei, sînt chiar bucuros, pentru că cel puţin aşa n-am să mor de foame.

Şi se întoarse să se aşeze în şanţ.

Peste un sfert de ceas, în adevăr, doi jandarmi se iviră pe drum. Mergeau alături, încet, la vedere, strălucind în soare cu tricornurile lor lăcuite, cu curelele galbene şi nasturii lor de metal, de parcă ar fi vrut să-i sperie pe răufăcători şi să-i alunge

departe, foarte departe.

Dulgherul pricepu foarte bine că veneau pentru el, dar nu se clinti, prins deodată de pofta surdă de a-i înfrunta, de a fi prins de ei, de a se răzbuna mai tîrziu

Se apropiau prefăcîndu-se că nu l-au văzut, călcînd cu pasul lor soldăţesc, greoi şi legănat ca mersul gîştelor. Apoi, deodată, cînd trecu prin faţa lui, se prefăcură că-l descoperă, se opriră şi începură să-l cerceteze cu o privire ameninţătoare şi mînioasă.

Brigadierul înaintă întrebînd :

— Ce faci aici ?

Omul răspunse liniştit :

– Mă odihnesc.

— De unde vii ?

— Dac-ar fi să vă spun toate locurile prin care am trecut, mi-ar trebui mai mult de un ceas.

— Unde te duci ?

— La Ville-Avaray.

— Ce e aia ?

— In La Manche.

— De acolo eşti ?

— Sînt de acolo.

— Şi de ce ai plecat de-acasă ?

— Ca să caut de lucru.

Brigadierul se întoarse către jandarm şi rosti cu glasul furios al unui om pe care aceeaşi şi aceeaşi şmecherie începe să-l scoată din sărite :

— Toate secăturile astea vorbesc la fel. Ştiu eu cu cine am de-a face.

Apoi urmă :

— Ai hîrtii ?

— Da, am.

— Dă-le încoa !

Randel îşi scoase din buzunar actele, certificatele, biete hîrtii roase, murdare şi rupte, şi le întinse soldatului.

Celălalt le desluşea silabisind, apoi, dindu-şi seama că n-aveau nici un cusur, i le dădu înapoi cu mutra nemulţumită a unui om care a fost tras pe sfoară de altul, mai şiret decît el.

După cîteva minute de gîndire, îl întrebă iar :

— Ai bani la tine ?

— Nu.

— Deloc.
— Deloc ?
— Nici un gologan ?
— Nici un gologan.
— Atunci din ce trăieşti ?
— Din ce mi se dă.
— Adică cerşeşti ?
Randel răspunse hotărît :
— Da, cînd pot.
Jandarmul declară :
— Te-am prins în flagrant delict de vagagondaj şi cerşetorie, fără mijloace de trai şi fără meserie, pe drum, şi-ţi poruncesc să mă urmezi.
Dulgherul se ridică.
— Unde pofteşti ! răspunse el. Apoi adăugă, aşezîndu-se între cei doi soldaţi, înainte chiar de a i se fi poruncit : Hai, închideţi-mă ! O să am cel puţin un acoperiş deasupra capului cînd o ploua.
Şi plecară către satul ale cărei olane se zăreau printre copacii desfrunziţi, la o depărtare de un sfert de leghe.
Cînd trecură prin sat era ora mesei. Piaţa era plină de lume şi numaidecât oamenii se aşezară pe două rînduri ca să vadă răufăcătorul, pe care îl urma o ceată de copii întărîtaţi. Ţăranii şi ţărancele se uitau la omul acela arestat, între doi jandarmi, cu ochii aprinşi de ură şi cu pofta de a-1 lovi cu pietre, de-al jupui de piele cu unghiile, de a-1 strivi în picioare. Se întrebau dacă jefuise sau ucisese. Măcelarul, fost spahiu, afirmă :
— E un dezertor.
Tutungiul crezu că-1 recunoaşte, că în dimineaţa aceea chiar îi strecurase o monedă falsă de cincizeci de centime, iar negustorul de mărunţişuri văzu în el, fără nici un pic de îndoială, pe ucigaşul de negăsit al văduvei Malet, pe care poliţia îl căuta de şase luni.
In sala consiliului municipal, în care îl duseră paznicii lui, Randel îl găsi şi pe primar, aşezat în faţa mesei de judecată, şi asistat de învăţător.
— Ha ! Ha ! strigă magistratul, iată-te iar, băiete ! Ţi-am spus eu că am să te bag la închisoare, ei, brigadier, despre ce e vorba ?
Brigadierul răspunse :

— Un vagabond fără nici un căpătîi, domnule primar, fără mijloace de trai şi fără bani la el, cum spune, singur, arestat ca cerşetor şi vagabond, înzestrat cu certificate bune şi cu hîrtii în regulă.

— Arată-mi hîrtiile alea ! rosti primarul. Le luă, le citi, le reciti, le dădu înapoi, apoi porunci : Caută-1 în buzunare!

Randel fu căutat în buzunare ; nu se găsi nimic.

Primarul părea încîntat. Il întrebă pe muncitor :

Ce făceai azi de dimineaţă pe drum ?

— Căutam de lucru.

— De lucru ?... Pe drumul mare ? . . .

— Cum aţi vrea să găsesc, dacă m-aş ascunde în păduri ?

Se priviră ţintă amîndoi cu ura animalelor care fac parte din rase duşmane. Magistratul continuă :

— Am să te pun în libertate, dar să nu te mai prind altădată.

Dulgherul răspunse :

-Vreau mai bucuros să mă ţineţi arestat. M-am săturat să bat drumurile.

Primarul rosti, cu o mutră severă :

-Taci !

Apoi le porunci jandarmilor :

— Să-l scoateţi pe omul ăsta două sute de metri afară din sat şi să-l lăsaţi să-şi vadă de drum.

Muncitorul glăsui :

— Cel puţin daţi-mi de mincare.

Celălalt se supără :

— Asta ne-ar mai lipsi : să te hrănim ! Ha- ha-ha ! Asta-i bună !

Dar Randel continuă, cu tărie :

— Dacă mă mai lăsaţi să crăp de foame, mă siliţi să fac o ispravă urîtă. Cu atît mai rău pentru voi, ghiftuiţilor.

Primarul se ridică în picioare şi începu să strige :

— Luaţi-1 repede de-aici, pînă nu-mi ies din fire !

Cei doi jandarmi îl luară de braţe pe dulgher şi-l traseră afară. El se lăsă dus, străbătu din nou satul, se află iar pe drum. Cînd cei doi ajunseră cu el la două sute de metri depărtare de semnul de hotar al satului, brigadierul glăsui :

- Hai, tuleşte-o, şi să nu te mai prind prin sat, că o să vezi cu cine ai de-a face.

Randel porni la drum fără să răspundă şi fără să ştie încotro

se duce. Merse drept înainte cam un sfert de oră sau douăzeci de minute, atît de copleşit, încît nu se mai gîndea la nimic.

Dar, dintr-odată, trecînd prin faţa unei căsuţe a cărei fereastră era încă deschisă, un miros de supă îi pătrunse în piept şi îl opri scurt în faţa ei.

Şi, brusc, o foame sălbatică, de lup, înnebunitoare, îl răscoli, fu gata să-l azvîrle ca pe un animal pe zidurile locuinţei aceleia.

Spuse tare, cu o voce tunătoare :

— Ei, fir-ar să fie, de data asta trebuie să-mi dea.

Şi începu să bată tare cu băţul în uşă. Nu-i răspunse nimeni; bătu şi mai tare, ştrigînd :

— Hei ! Hei ! Hei ! Mă, aia dinăuntru ! Hei ! Deschideţi !

Nimic nu se clinti; atunci se apropie de fereastră, o împinse cu mîna, şi aerul încins ai bucătăriei, aerul călduţ, plin de mireasma supei calde, a cărnii fierte şi a verzei năvăli către aerul rece de afară.

Dintr-o săritură dulgherul fu în odaie. Pe masă erau puse două tacîmuri. Proprietarii, plecaţi pe semne la liturghie, îşi lăsaseră prînzul pe foc, rasolul bun de duminică şi supa grasă de zarzavaturi.

O piine proaspătă aştepta pe cămin, între două sticle care păreau pline.

Randel se repezi mai întîi la piine, o rupse cu atîta violenţă de parcă ar fi sugrumat un om, apoi începu să înfulece cu lăcomie, cu dumicaţi mari, repede înghiţiţi. Dar mirosul de carne îl atrase curînd către plită şi, după ce ridică capacul de pe oală, băgă înăuntru o furculiţă şi scoase o bucată mare de carne de vacă, legată cu o sfoară. Mai luă şi varză, morcovi, ceapă, pînă cind îşi umplu farfuria şi, după ce o puse pe masă, se aşează în faţa ei, tăie rasolul în patru, şi mîncă ca la el acasă. După ce înghiţi aproape toată bucata şi o mulţime de zarzavat, îşi dădu seama că-i era sete şi se duse să ia din sticlele de pe cămin.

Cum îşi turnă în pahar, înţelese că era rachiu. Ce să-i faci, încălzea. Avea să-i înfierbînte sîngele, avea să fie bun, după cît frig îndurase ; bău.

I se păru într-adevăr bun, pentru că se dezobişnuise de el. Işi turnă din nou un pahar plin, pe care îl bău din două înghiţituri. Şi numaidecît se simţi bine dispus, înveselit de alcool, ca şi cînd o marc fericire i-ar fi lunecat în stomac.

Mînca mereu, mai puţin grăbit mestecând încet şi muind

pâinea în supă. Toată pielea de pe trup era încinsă,îi ardea mai ales fruntea, în care îi zvîcnea sîngele.

Mînca . . .

Dar, deodată, un clopot bătu departe. Se isprăvea liturghia ; şi instinctul, mai mult decît frica, instinctul de prudenţă care îndrumă şi face agere toate făpturile în primejdie, îl făcu pe dulgher să se ridice, să se apropie de fereastră cu paşi furişaţi, după ce îşi pusese intr-un buzunar restul pîinii şi în celălalt a doua sticlă de ţuică, şi să privească în drum.

Era încă gol. Sări şi se puse pe mers, dar, în loc s-o apuce pe şoseâua principală, fugi peste ogoare către o pădure pe care o zărise.

Se simţea sprinten, puternic, vesel, mulţumit de ceea ce făcuse şi atît de uşor, încît sărea peste îngrăditurile ogoarelor dintr-un singur salt, cu picioarele lipite.

De cum se află sub copaci, scoase sticla din buzunar şi începu iar să bea cu înghiţituri mari, fără să se oprească din mers. Gîndurile începură să i se încurce, ochii i se făcură tulburi, picioarele elastice ca nişte resorturi.

Cînta vechiul cîntec popular :

Vai ! Ce bine e,
Ce bine e
Să culegi fragi.

Acum mergea peste un muşchi des, umed. proaspăt, şi covorul ăsta moale sub picioarele lui îi dădea pofta năstruşnică să facă tumbe, ca un copil.

Işi făcu vînt, ţîşni în sus, se ridică, o luă de la început. Intre o tumbă şi alta, cînta :

Vai ! Ce bine e ,
Ce bine e
Să culegi fragi.

Deodată se află la marginea unui drum povîrnit, în dosul căruia văzu o fată voinică, o slujnică ce se întorcea în sat ducînd două găleţi de lapte, prinse pe un cerc de putină, ca să le ţină departe de trup.

O pîndi, aplecîndu-se, cu ochi arzători, cu ochii unui cîine care vede o prepeliţă.

Îl văzu şi ea, ridică fruntea, începu să rîdă şi strigă :

— Dumneata cîntai aşa ?

El nu răspunse şi sări în rîpă, cu toate că malul era înalt de

cel puţin şase picioare.

Cînd îl văzu deodată drept în faţa ei, fata îrigînă :

— Doamne ! Cum m-ai speriat !

Dar el n-o auzea, era beat, era nebun, răscolit de o altă furie mai mistuitoare decît foamea ; înfierbîntat de alcool, de mînia de neînfrînt a omului care a fost lipsit de toate de două luni, şi care e beat, care e tînăr, aprins, ars de toate poftele pe care natura le-a semănat în carnea viguroasă a bărbaţilor.

Fata se dădu înapoi, înspăimîntată de chipul, de ochii lui, de gura lui întredeschisă, de mîinile lui întinse.

O apucă de umeri şi fără să scoată un cuvînt o răsturnă pe drum.

Ea lăsă să-i cadă găleţile care se rostogoliră făcînd un zgomot grozav şi vărsînd laptele, strigă, apoi, pricepînd că nu folosea la nimic să strige în pustiul acela, dîndu-şi seama acum că nu vroia s-o omoare, îi cedă, fără să-i pară prea rău, fără să fie prea supărată, pentru că flăcăul era puternic şi, într-adevăr, nu prea sălbatic.

Dar după ce se ridică, se Înfurie deodată cu gîndul la cele două găleţi vărsate şi, scoţindu-şi papucul dintr-un picior se repezi de data asta ea le el, gata să-i spargă capul dacă nu-1 plătea laptele.

Randel însă nu pricepu atacul acesta brutal, şi niţel trezit din beţie, zăpăcit şi înspăimîntat de ceea ce făptuise, o rupse la fugă cit îl ţineau picioarele, în vreme ce ea arunca, cu pietre în urma lui. Cîteva îl nimeriră în spinare.

Fugi mult, mult, pînă cînd se simţi istovit cum nu fusese în viaţa lui. Picioarele i se muiaseră de nu-1 mai puteau duce. Nu mai pricepea nimic, nu-si mai aducea aminte de nimic, nu se putea gîndi la nimic.

Se aşeză la rădăcina unui copac.

Peste cinci minute dormea.

Fu trezit de o izbitură puternică şi, cînd deschise ochii, văzu cele două tricornuri de piele lăcuite aplecate peste el şi pe cei doi jandarmi de dimineaţă, care îl ţineau şi-i legau braţele.

— Ştiam eu bine că am să pun iar mina pe ţine ! rosti batjocoritor brigadierul.

Randel se ridică fără să scoată un cuvînt. Cei doi îl zgîlţîiau, gata să-l înghiontească dacă ar fi făcut o mişcare, pentru că în clipa asta era prada lor, devenise un client al poliţiei, prins de

aceşti vînători de vinovaţi care n-aveau să-l mai lase din mînă.

-—La drum ! porunci jandarmul.

Porniră. Seara venea, întinzînd peste pămînt o lumină tomnatică de asfinţit, grea şi sinistra.

Peste jumătate de ceas ajunseră în sat.

Toate uşile erau deschise, pentru că se aflase întâmplarea. Ţărani şi ţărance, iăscoliţi de mînie, de parcă fiecare ar fi fost furat, fiecare ar fi fost siluit, voiau să-l vadă adus pe ticălos, ca să-l ocărască.

De la prima casă pînă la primărie răsunară huiduieli şi înjurături. Primarul îl aştepta, răzbunat el însuşi pe acest vagabond.

Cînd îl zări, îi strigă de departe :

— Aha ! Flăcăule, tot aici ai ajuns !

Işi freca mîinile, mulţumit cum nu fusese de multe ori în viaţa lui :

— Am spus eu, am spus eu de cum l-am văzut pe drum.

Apoi, cu veselie îndoită :

- Ah ! Ticălosule ! Ah ! Ticălos afurisit, te-ai asigurat de douăzeci de ani, băiete !

1887